

Žurnalo „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ Nr. 31–33 turinys

Sudarė **Darius Žiemelis**

Žurnalo „Parlamento studijos“ mokslinis redaktorius
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
Managing Editor of “Parliamentary Studies”
Martynas Mažvydas National Library of Lithuania
dariusziemelis@inbox.lt

Deimantinės atvirosios prieigos recenzuojamą periodinį mokslo žurnalą „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ nuo 2004 m. leidžia Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Žurnalo tikslas – burti tyrėjus, skatinti ir plėsti demokratinės valdysenos, parlamentarizmo, politinės kultūros tyrimus. Čia telkiami politikos analitikai, istorikai, sociologai, kalbotyros, teisės mokslininkai, politinės komunikacijos mokslo įvairių kryptių tyrėjai. Pateikiamas žurnalo „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ Nr. 31–33 turinys. Šių numerių vyriausiasis redaktorius – Andrius Vaišnys, mokslinis redaktorius – Darius Žiemelis.

Contents of the Journal “Parlamento studijos / Parliamentary Studies” Nos. 31–33

The Diamond OA peer-reviewed academic journal *Parliamentary Studies* was established in 2004 by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania. Its purpose is to encourage research in the fields of democratic governance, parliamentarism and political culture. The journal publishes articles by political analysts, historians, sociologists, researchers in linguistics and law as well as authors within the discipline of political communication. The contents of *Parliamentary Studies* Nos. 31–33 are presented here. The editor-in-chief is Andrius Vaišnys, and the managing editor is Darius Žiemelis.

Nr. 31 (2021) | No. 31 (2021)

Nuo redakcijos | From the Editor

ANDRIUS VAIŠNYS

Some Remarks About Information Services Pertaining to Political Leadership | Kelios pastabos apie informacinį aprūpinimą politinei lyderystei [p. 8–12]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.772>

Received: 30/06/2024.

Copyright © 2022 Darius Žiemelis (editor). Published by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Straipsniai | Articles

EMMA CREWE

Parlamentų antropologija XX ir XXI amžių sandūroje: metodologiniai iššūkiai ir tendencijos / iš anglų kalbos vertė Tomas Auškalnis | Anthropology of Parliaments at the Juncture of the 20th and the 21st Centuries: Methodological Challenges and Trends / translated from English by Tomas Auškalnis [p. 13–31]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.773>

Santrauka. Parlamentai yra tarsi demokratijos sukurto tinklo branduoliai, sudėtingi dariniai, kur susitinka kultūra, psichologija, ekonomika ir politika, išrinktieji politikai tariausi su lobistais, rinkėjais ir vieni su kitais, vykdoma teisėkūra, atliekama stebėseną. Norint suvokti šios srities sudėtingumą, būtinas tarpdisciplininis požiūris. Žinant, kad politikos esmė yra santykiai, atrodo keista, kad tik nedaugelis antropologų yra išdrįsę tyrinėti parlamentus. Jų išvados atskleidė kasdienį užkulisinį demokratinės politikos vyksmą įvairiose šalyse, tačiau trūksta informacijos apie taikomus metodus. Straipsnyje apžvelgiami pastarųjų 35 metų antropologų etnografiniai tyrinėjimai, jie gretinami su politikos mokslų atstovų etnografinėmis studijomis siekiant paaiškinti, kiek šių disciplinų teorijos papildo viena kitą, taip pat metodai ir pasiekimai. Antropologai, kompetentingi išsamiai vertinti atskirus parlamentus ir apibendrinti įvairiose vietose įvairiu metu stebimas tendencijas, bendradarbiaudami su kitų disciplinų atstovais, gali padėti parlamento studijoms tapti įvairiapusiškesniu moksliniu tyrinėjimu.

Abstract. Parliaments are of the centre of webs created by democracy, complex sites where culture meets economics, psychology and politics; elected politicians consult with lobbyists, constituents and each other; and the political work of law-making and scrutiny is achieved. Inter-disciplinary approaches are vital in fathoming this complexity. Relationships are at the heart of politics so it is surprising to find that few anthropologists have ventured into parliaments. Their findings have revealed the hidden everyday workings of democratic politics in several countries but their approach is poorly understood. In this article, ethnographic research by anthropologists over thirty five years is reviewed and contrasted with ethnographies by political scientists, to explain how the theories, methods and contributions of different disciplines are complementary. With the capacity to offer rich accounts of specific parliaments, and generalise about the patterns found across different times and sites, anthropologists in collaboration with other disciplines have the potential to transform the study of parliament into a more entangled form of inquiry.

GUILLAUME TUSSEAU

Parlamentų ir teisminių institucijų indėlis į pagrindinių teisių apsaugą: glaudesnio sąryšio link / iš anglų kalbos vertė Tomas Auškalnis | Contribution of Parliaments and Judicial Institutions into the Protection of Fundamental Rights: Towards a Closer Link / translated from English by Tomas Auškalnis [p. 32–52]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.774>

Santrauka. Dabartiniame konstitucionalizme ginti pagrindines teises nuo daugumos despotizmo pirmiausia buvo patikėta teisėjams, vėliau – ir nepriklausomoms institucijoms. Tačiau pastaruoju metu į šią veiklą vėl įsitraukia parlamentai, čia atlikę nepamirštamą istorinį vaidmenį; jų gebėjimai prilygsta atitinkamiems teisminių institucijų gebėjimams. Tarp-tautiniu mastu augant politiniam sąmoningumui, atgijo parlamentų, parlamentarų ir parlamentų tarnybų domėjimasis šia tema, o pagrindinių teisių apsauga tapo bendra atsakomybe. Įstatymų priėmimas, vykdomosios valdžios kontrolė, biudžeto tvirtinimas, svarstytinų pasiūlymų, ataskaitų teikimas, tyrimas – visos šios tradicinės parlamentų funkcijos gali prisidėti prie teisių apsaugos. Tokia apsauga savotiškai nuspalvina kasdienę asamblėjų veiklą dėl piliečių politinių teisių įgyvendinimo. Esama ir iniciatyvesnio požiūrio: siekiant išskirti šią autentišką parlamento misiją, steigiami specializuoti instituciniai dariniai (pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės Jungtinis žmogaus teisių komitetas). Ar tai iš tiesų padeda formuoti bendrą tarpinstitucinę jautrumo pagrindinėms teisėms kultūrą, empiriniu lygmeniu diskutuotina.

Abstract. In contemporary constitutionalism, judges and, afterwards, independent institutions, have been entrusted with the protection of fundamental rights against the tyranny of majorities. However, parliaments, which have a historical role in this respect that cannot be forgotten and institutional abilities that can compete with those of judges, have recently stepped in again. International consciousness-raising has helped revive this concern among parliaments, parliamentarians and parliamentary staff, and make the protection of fundamental rights a shared responsibility. Traditional parliamentary functions—passing bills, controlling the executive, adopting the budget, tabling a motion, investigating, reporting, etc.—can all contribute to the protection of fundamental rights. The latter ‘colour’

the daily operations of political assemblies that are the expression of the citizens' political rights. More proactively, specific institutional devices, among which the creation of specialised committees like the United Kingdom Joint Committee on Human Rights, can be designed to single out the parliament's original mission. Whether this truly helps develop a shared interinstitutional culture of sensitiveness to fundamental rights is empirically debatable.

CYRIL BEMOŮT

Independent Regulatory Agencies and Political-Administrative Relations in Contemporary European Democracies: Some Tentative Reflections | Nepriklausomos reguliavimo agentūros bei politiniai ir administraciniai santykiai šiuolaikinėse Europos demokratinėse valstybėse: keletas hipotetinių įžvalgų [p. 53–64]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.775>

Abstract. This essay provides a concise overview of the current state of political-administrative relations in Europe's Parliamentary democracy. It is more particularly focused on presenting the implications that the growth of independent regulatory agencies (IRAs) has had on such relationship, and on reviewing the empirical evidence in support of three distinct scenarios—one in which politicians abdicate their control power over IRAs to the benefit of interest groups; one where IRAs maintain and expand their autonomy or de facto independence both vis-à-vis politicians and interest-groups; and one where politicians regain control over IRAs and their decisions. I argue that even if the second scenario has received extended empirical support, politicization under the regulatory order could well be under-estimated—with broader implications for political-administrative relations that are briefly introduced.

Santrauka. Straipsnyje glaustai apžvelgiami dabartiniai politiniai ir administraciniai santykiai Europos parlamentinės demokratijos sąlygomis. Daugiausia dėmesio skiriama įtakai, kurią šiems santykiams padarė nepriklausomos reguliavimo agentūros (NRA), ir empiriniams duomenims, patvirtinantiems trijų skirtingų scenarijų galimybę: (1) politikai atsisada galios kontroliuoti NRA interesų grupių naudai; (2) NRA išlieka autonomiškos arba *de facto* nepriklausomos tiek nuo politikų, tiek nuo interesų grupių; (3) politikai susigrąžina NRA ir jų sprendimų kontrolę. Straipsnio autoriaus nuomone, net susiklosčius palankioms politinėms sąlygoms antrajam scenarijui įvykti, esant reguliacinei tvarkai nereikėtų nuvertinti politizavimo galimybės.

JOANNA RAK

The Sovereignty of the Visegrád Group Political Nations in 2008–2019: From Abusing Neo-Militant Democracy to Quasi-Militant Democracy | Višegrado politinių tautų suverenumas 2008–2019 m: nuo piktnaudžiavimo neokaringąja demokratija iki pusiau karingosios demokratijos [p. 65–84]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.776>

Abstract. The article, by drawing on the theory of militant democracy and qualitative source analysis, focuses on the relation between the national law and militant democracy in the Visegrád Group countries (Hungary, the Czech Republic, Slovakia, and Poland) and the impact that it had on the sovereignty of these political nations in 2008–2019. It is essential to understand what protective measures were used and which of them were targeted at protecting democratic social structures. The study shows the presence of neo- and quasi-militant democracy measures in the national legislation of each V4 country. The neo-militant measures were outdated, since they concerned protection from ideas and political groups that were not widely supported in Europe. The regulations enforced did not protect the political nations from the rule of anti-democratic forces. They were insensitive to new populist groups and hybrid interferences. Quasi-militant measures were used to shape the political nations in a discretionary way and undermine their sovereignty. On the one hand, anti-democratic actors were considered enemies of democracy. On the other hand, the regulations in force led to the exclusion of democratic forces from the political scene. In other words, anyone could become an enemy of democracy if their views and actions did not fit in with the ruling parties' political agendas or were clearly against their interests.

Santrauka. Straipsnyje, remiantis karingosios demokratijos teorija ir kokybine šaltinių analize, siekiama išsiaiškinti, koks Vyšegrado šalyse (Vengrija, Čekija, Slovakija, Lenkija) buvo nacionalinės teisės ir neokaringosios demokratijos santykis ir kaip jis paveikė šių politinių tautų suverenumą 2008–2019 metais. Svarbu suprasti, kokių apsaugos priemonių buvo imtasi ir kuriomis iš jų buvo siekiama apsaugoti demokratines socialines struktūras Višegrado šalyse. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad kiekvienos iš Višegrado šalių nacionalinėje teisėje tiriamuoju laikotarpiu buvo numatytos neokaringosios ir pusiau karingosios demokratijos priemonės. Neokaringosios priemonės jau buvo nebeaktualios, nes buvo nukreiptos į apsaugą nuo idėjų ir politinių grupių, kurios tiek Vyšegrado šalyse, tiek visoje Europoje nebuvo plačiai remiamos. Tiriamuoju laikotarpiu veikiantys reglamentai Vyšegrado šalyse nepadėjo jų politinėms tautoms

apsisaugoti nuo antidemokratiškų jėgų įsigalėjimo, nepadėjo veiksmingai neutralizuoti naujų populistinių grupių ir hibridinės intervencijos. Pusiaur karingųjų priemonių taikymas formuojant politinę tautą buvo paliktas saviškai, ir tai pakenkė Višegrado šalių suverenumui. Viena vertus, antidemokratiškai veikiantys subjektai buvo laikomi demokratijos priešais. Kita vertus, taikant veikiančius reglamentus, iš politinės sferos buvo pašalintos demokratinės jėgos. Kitaip tariant, kiekvienas, kurio pažiūros ir veiksmai nesutapo su valdančiųjų partijų politine darbotarke arba aiškiai prieštaravo jų interesams, galėjo tapti demokratijos priešu.

JUSTINA JANUŠKEVIČIŪTĖ

Lietuvos politinių partijų ir nepriklausomų politinių pilietinių judėjimų sekėjų „Facebooke“ polinkis į politinę poliarizaciją ir informacinio šulinio formavimąsi | Propensity to Political Polarization and Echo Chambers of Facebook Pages of Lithuanian Political Parties and Independent Political Civic Movements [p. 85–98]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.777>

Santrauka. Tiek užsienyje, tiek Lietuvoje vis dažniau dalinamasi politinėmis naujienomis socialinėse medijose. Tačiau ligi šiol nebuvo atlikta mokslinių tyrimų, padedančių įvertinti šios platformos svarbą politinio turinio kūrimui ir vartojimui. Socialinių tinklų kontekstas bei vyraujantis selektyvus turinys ypač veikia labiausiai pažeidžiamas, aiškių politinių pažiūrų neturinčias žmonių grupes. Dėl to didėja politinė poliarizacija, formuojasi informaciniai šuliniai. Straipsnyje, remiantis tyrimais, apibūdinami politinių naujienų vartojimo pokyčiai, tiesiogiai nulemti socialinių medijų platformų aplinkos. Įvardijamos priežastys bei sąlygos, kurioms esant tikėtinas informacinių šulinių formavimasis socialinėse medijose. Šio proceso apraiškoms identifikuoti pasitelktas aštuonių Lietuvos politinių partijų ir politinių pilietinių judėjimų „Facebooko“ paskyrų auditorijos informacinės elgsenos empirinis tyrimas. Jis atliktas 2021 m. gegužės 1 d. – birželio 30 d., kai buvo akivaizdūs skirtingų politinių pažiūrų auditorijų susidūrimai ir iniciatyvos. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad auditorijos linkusios į politinę poliarizaciją, joms būdingi informacinio šulinio bruožai. Politiniai pilietiniai judėjimai, skirtingai nei politinės partijos, labiau linkę į politinę poliarizaciją bei pasižymi ryškesniais informacinio šulinio bruožais. Ši auditorija labiau linkusi laikytis išankstinių nuostatų, o tai neišvengiamai veda link kraštutinių nuomonių.

Abstract. Despite the growing usage of social media platforms for sharing and using political news both in Lithuania and abroad, researchers overlook the role of these platforms in the development and consumption of political content. The context of social media and its predominant selective content endanger the most vulnerable groups of people without clear political views. The result is growing political polarization and the emergence of echo chambers. On the basis of research studies, the article defines changes in the political news consumption process directly caused by the environment of social media platforms. The reasons and conditions are distinguished under which echo chambers are likely to arise in social media. In order to identify manifestations of this process, an empirical study of Facebook pages of eight Lithuanian political parties and political civic movements was conducted from 1 May to 30 June 2021, the period demonstrating apparent collisions and initiatives of diverse political views. The research exposed the fact that audiences were prone to political polarization and had features of echo chambers. Political civic movements, unlike political parties, were more prone to political polarization and had more pronounced features of echo chambers. These audiences tended to be more supportive of their preconceptions and this inevitably leads to extreme opinions.

Recenzijos | Book Reviews

AUDRONĖ VEILENTIENĖ

Garbės konsulo tarnyba okupuotai ir laisvai Lietuvai (Rec.: Juozas Skirius, *Garbės generalinis konsulas Vytautas Čekanauskas: atstovavimas Lietuvai JAV Vakarų pakrantėje*, Vilnius: Vaga, 2021.) | Service of the Honorary Consul General for the Occupied and Free Lithuania (Review of Juozas Skirius' book 'Garbės generalinis konsulas Vytautas Čekanauskas: atstovavimas Lietuvai JAV Vakarų pakrantėje' (The Honorary Consul General Vytautas Čekanauskas: Representing Lithuania on the West Coast of the United States)). Vilnius: Vaga, 2021.) [p. 99–101]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.778>

Santrauka. Recenzijoje aptariama Juozo Skiriaus monografija „Garbės generalinis konsulas Vytautas Čekanauskas: atstovavimas Lietuvai JAV Vakarų pakrantėje“. Tyrime, pagrįstame gausiais pirmą kartą į lietuvių istoriografiją įtrauktais šaltiniais, analizuojama garbės generalinio konsulo Vytauto Čekausko diplomatinė tarnyba okupuotai ir laisvai Lietuvai. Ši monografija – svarus indėlis į Lietuvos išeivijos ir diplomatijos istoriją.

Abstract. The review discusses the monograph by Juozas Skirius ‘Garbės generalinis konsulas Vytautas Čekanauskas: atstovavimas Lietuvai JAV Vakarų pakrantėje’ (‘The Honorary Consul General Vytautas Čekanauskas: Representing Lithuania on the West Coast of the United States’). The study, by drawing on sources for the first time included into the Lithuanian historiography, analyses the service of the Honorary Consul General Vytautas Čekanauskas for the Occupied and Free Lithuania. The monograph presents itself as a significant contribution to the history of the Lithuanian diaspora and diplomacy.

Istorijos šaltiniai | History Sources

DOVILĖ SAGATIENĖ , PRANAS VIKTORAS RAULINAITIS

Užmirštas Pirmosios Lietuvos Respublikos politikas teisininkas Pranas Viktoras Raulinaitis ir jo slaptas 1952 m. rankraštis apie lietuvių tautos suverenumą (ištrauka) | The Forgotten Politician and Lawyer of the First Republic of Lithuania Pranas Viktoras Raulinaitis and His Secret 1952 Manuscript About the Lithuanian National Sovereignty (Excerpt) [p. 102–115]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.779>

Santrauka. Publikuojama Pirmosios Lietuvos Respublikos I, II ir III Seimų nario, teisės daktaro Prano Viktoro Raulinaičio (1895–1969) 1952 m. parengto rankraščio „Lietuvių tautos suverenumas; istoriniai-teisinė raida kovų už teisę ir laisvę“ ištrauka (III dalis. Atgimusi Lietuva. 15. Tautos suverenumas valstybės konstitucijoje). Šios ištraukos lydimajame tekste glaustai pristatoma rankraščio atradimo istorija, autoriaus gyvenimas bei atskleidžiama viso rankraščio ir jo ištraukos potenciali vertė. Tikimasi, jog šios ištraukos publikavimas paskatins susidomėjimą visu kūriniu, saugomu Kongreso bibliotekoje Vašingtone (JAV), ir pagreitins jo leidybos procesą ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba.

Abstract. We present an excerpt (Part 3. The reborn Lithuania. 15. Sovereignty of a nation within the state constitution) from the manuscript *Lietuvių tautos suverenumas; istoriniai-teisinė raida kovų už teisę ir laisvę* (‘Lithuanian National Sovereignty: Historical and Legal Development of the Struggle for Rights and Freedom’) prepared in 1952 by the member of the 1st, 2nd, and 3rd Seimas of the First Republic of Lithuania the PhD doctor in law Pranas Viktoras Raulinaitis (1895–1969). The excerpt has an accompanying text briefly describing the history of the manuscript’s discovery and the author’s biography as well as outlining the potential value of the excerpt. We hope that the publication of this excerpt will trigger interest in the entire work preserved at Library of Congress in Washington, D.C., USA and accelerate the process of its publication not only in the Lithuanian but also in the English language.

Konferencijos | Conferences

DAIVA JANAVIČIENĖ , DARIUS ŽIEMELIS

Commemoration of the 30th Anniversary of the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania as a Parliamentary Library: The International Research Conference ‘Political Leadership in a Parliamentary Democracy’ | Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, kaip parlamentinės bibliotekos, 30-mečio minėjimas: tarptautinė mokslinė konferencija „Politinė lyderystė parlamentinėje demokratijoje“ [p. 116–121]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.780>

Santrauka. Prieš tris dešimtmečius, 1991 m. lapkričio 20 d., Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai pavestos parlamentinės bibliotekos funkcijos. Ta proga 2021 m. lapkričio 23–24 d. bibliotekoje surengta tarptautinė mokslinė konferencija „Politinė lyderystė parlamentinėje demokratijoje“. Joje aptarta: 1) įstatymų leidėjų ir apskritai sprendimus priimančių pareigūnų informacinis aprūpinimas (informacijos analizės iššūkiai); 2) politinės lyderystės komunikacija ir filosofija demokratinio parlamentarizmo kontekstuose; 3) informacijos politikos kaita; 4) nacionalinių bibliotekų vaidmuo ir patirtis socialinės krizės aplinkybėmis. Pranešimus skaitė mokslininkai iš Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Lenkijos, Bulgarijos, Latvijos ir Lietuvos. Jie pristatomi tematiškai sugrupuoti pagal konferencijos siekius.

Abstract. Three decades ago, on 20 November 1991, the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania was entrusted with the function of a parliamentary library. On this occasion, there was the international research conference ‘Political Leadership in a Parliamentary Democracy’ held at the National Library on 23–24 November 2021 with a view to discussing the following thematic issues: (1) provision of information services for legislators and decision makers (challenges related to information analysis), (2) communication and philosophy of political leadership from the perspective of democratic parliamentarism, (3) developments in information policy, and (4) role and experience of

national libraries in a social crisis. Reports were presented by researchers from the United Kingdom, France, Poland, Bulgaria, Latvia, and Lithuania. The article introduces the presentations clustered according to these thematic issues.

Kita | Other

VIRGILIJA BEGANSKAITĖ

Lietuvos parlamentarizmo bibliografija: 2021 m. kovas – 2022 m. kovas | Bibliography of the Lithuanian Parliamentarism: From March 2021 to March 2022 [p. 122–130]. DOI: <https://doi.org/10.51740/ps.vi31.781>

Santrauka. Pateikiamas bibliografinių sąrašų „Lietuvos parlamentinė sistema / parlamentarizmas“, publikuotų mokslo žurnalo „Parlamento studijos“ 4 (2005), 6 (2006), 10, 11 (2011), 12, 13 (2012), 14, 15 (2013), 16, 17 (2014), 18, 19 (2015), 20, 21 (2016), 22, 23 (2017), 24, 25 (2018), 26, 27 (2019), 28, 29 (2020), 30 (2021) numeriuose, tęsinys. Jį pildo išleistos knygos ir publikuoti straipsniai iš periodinių mokslo žurnalų, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje gautų 2021 m. kovą – 2022 m. kovą.

Abstract. The continuation of the bibliographic lists ‘Lithuanian Parliamentary System / Parliamentarism’ published in issues Nos. 4 (2005), 6 (2006), 10, 11 (2011), 12, 13 (2012), 14, 15 (2013), 16, 17 (2014), 18, 19 (2015), 20, 21 (2016), 22, 23 (2017), 24, 25 (2018), 26, 27 (2019), 28, 29 (2020) and 30 (2021) of the scholarly journal Parliamentary Studies. It includes published books and articles published in research serials received by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania from March 2021 to March 2022.

Nr. 32 (2022) | No. 32 (2022)

Nuo redakcijos | From the Editor

ANDRIUS VAIŠNYS

Notes on the Problems of Modern Parliamentarism | Pastabos apie šiuolaikinio parlamentarizmo problemas [p. 8–10]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.1>

Straipsniai | Articles

DOVILĖ BUDRYTĖ

Mnemonic Conflicts and Cooperation in Memory Politics: Development of Narratives about Historical Traumas in Lithuania after 1991 | Atminties konfliktai ir bendradarbiavimas atminties politikoje: naratyvų apie istorines traumas vystymasis Lietuvoje po 1991 metų [p. 11–30]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.2>

Abstract. This article is focused on the most visible narratives about Lithuania’s trauma experiences—deportations under Stalin, the anti-Soviet partisan war and the Holocaust. These hegemonic traumatic experiences were essential for the processes of Lithuanian statehood since 1991. ‘Separate memories’ about the Soviet crimes, associated with the deportations under Stalin and anti-Soviet partisan war, and the Holocaust, were developed in Lithuania. Even though these memories are associated with separate memory regimes, they intersect and often conflict with each other. How were memory regimes, associated with these hegemonic memories, develop? Which actors affected the development of these regimes in separate trajectories? How did these memory regimes get into conflict, and what were the consequences of these conflicts? Is multidirectional memory, when different traumatic experiences ‘talk’ to each other, possible in Lithuania? The goal of the article is to survey the dominant memory regimes in Lithuania and assess their influence on the development of the Lithuanian statehood. The main research findings highlight the importance of geopolitical developments and international actors for the processes of mnemonic conflicts and mnemonic cooperation locally. In the case of Lithuania, major geopolitical developments coincided with the creation of major trauma narratives. The participation of international actors in the creation of major trauma narratives has resulted in both mnemonic conflicts and mnemonic cooperation.

Santrauka. Straipsnio objektas – labiausiai matomi pasakojimai apie Lietuvos trauminės patirtis – stalinines deportacijas, partizaninį karą ir Holokaustą. Šios hegemoninės trauminės patirtys buvo ypač svarbios nuo 1991 metų formuojant Lietuvos valstybingumą. Mokslininkai atkreipia dėmesį, kad Lietuvoje susiformavo „atskiros atmintys“ – sovietinių nusikaltimų, siejamų su sovietinėmis deportacijomis ir partizaniniu karu, bei Holokausto. Šios atmintys, siejamos su konkrečiais režimais, persipina ir neretai konfrontuoja. Kaip vystėsi režimai, susiję su šiomis hegemoninėmis atmintimis? Kurie veikėjai paveikė jų vystymąsi atskiromis trajektorijomis? Kaip konfliktavo šie atminties režimai, kokios šių konfliktų pasekmės? Ar įmanoma Lietuvoje daugiakryptė atmintis, kai įvairios trauminės patirtys kalbasi tarpusavyje? Straipsnio tikslas ir yra apžvelgti Lietuvoje dominuojančius atminties režimus ir įvertinti jų įtaką Lietuvos valstybingumo vystymuisi. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad geopolitiniai procesai ir tarptautiniai veikėjai daro didelę įtaką mnemoniniams, arba atminties, konfliktams ir bendradarbiavimui lokaliu lygmeniu. Lietuvos atvejo analizė parodė, kad pagrindiniai geopolitiniai pokyčiai sutapo su naujų pasakojimų apie trauminės patirtis atsiradimu. Tarptautinių veikėjų dalyvavimas kuriant šiuos pasakojimus tapo ir atminties konfliktų, ir bendradarbiavimo priežastimi.

LIUTAURAS ULEVIČIUS

Disinformation Narratives in Public Communication of Lithuanian Political Leaders during the COVID-19 Pandemic | Dezinformacijos naratyvai viešojoje Lietuvos politikos lyderių komunikacijoje per COVID-19 pandemiją [p. 31–48]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.3>

Abstract. During the COVID-19 pandemic, a large part of Lithuanian society was deprived of a direct contact and traditional means of communication and information sharing. The uninhibited publication and dissemination of any information provided by digital space had become a tool for some politicians not only to protect their constituents but also to seek transient popularity or other goals in manipulative ways. In a post-truth culture, such an approach based on ‘personal opinion’ or emotion has virtually become a substitute for scientifically proven facts and objective truth. The research on the phenomenon of disinformation draws upon analysis of individual narratives and the deconstruction of their structure and content. It involves the identification of the main false narratives developed by Lithuanian political leaders from January of 2020 onwards and the singling out those narratives that determined the politicians’ subsequent success or even the rise to popularity of some older or new social movements and political parties.

Santrauka. Per COVID-19 pandemiją didelė dalis visuomenės neteko galimybės tiesiogiai bendrauti ir naudotis įprastomis komunikacijos ir dalinimosi informacija priemonėmis. Skaitmeninės erdvės galimybės nevaržomai skelbti ir skleisti bet kokią informaciją kai kuriems politikams tapo įrankiu ne tik apsaugoti rinkėjus, bet ir manipuliatyviais būdais siekti laikino populiarumo ar kitų tikslų. Posttiesos kultūroje toks „asmeninė nuomone“ ar emocijomis pagrįstas požiūris praktiškai tapo moksliskai įrodytų faktų ir objektyvios tiesos pakaitalu. Dezinformacijos reiškinių tyrimai remiasi konkrečių naratyvų analize ir jų struktūros bei turinio dekonstravimu. Tyrimo metu identifikuojami pagrindiniai melagingi naratyvai, nuo 2020 m. sausio buvę plėtoti Lietuvos politikos lyderių, ir įvardijami lėmusieji vėlesnė politikų sėkmė ar net kai kurių senesnių ar naujų visuomeninių judėjimų ir politinių partijų populiarumą.

LĪGA ROMĀNE-KALNIŅA

Communicating Democracy: The Discourse of Political Leaders of the Baltic States | Demokratijos komunikacija: Baltijos šalių politinių lyderių diskursas [p. 49–68]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.4>

Abstract. The term democracy, which is a compound noun consisting of two Greek words demos and kratos and stands for people and power, recently has acquired yet another meaning, that of a way of governing the state based on the will of people. Communication is one of the key elements of a democratic polity; whereas language serves as one of the key forms in the realisation of political communication. The public communication of political leaders of the Baltic States, specifically, the presidents as representative leaders, during the three decades of restored independence has been focused on the idea of democracy, emphasizing the thematic areas of ‘returning to the West,’ ‘returning to Europe,’ and ‘returning to democracy’ as central elements of national identities of those states. The paper offers a corpus-assisted critical discourse analysis of presidential speeches given by the presidents of Estonia, Latvia and Lithuania during the three decades of independence with the focus on the linguistic representation and discursive construction of democracy.

Santrauka. Terminas demokratija, kuris yra graikiškų žodžių demos („liaudis“) ir kratos („valdau“) junginys, pastaruoju metu įgijo dar vieną reikšmę – tai žmonių valia grindžiamas valstybės valdymo būdas. Komunikacija yra vienas

svarbiausių demokratinės valstybės elementų, o kalba – viena pagrindinių politinės komunikacijos įgyvendinimo priemonių. Baltijos valstybių politinių lyderių, konkrečiai – prezidentų, kurie atstovauja savo šalims, viešojo komunikacija per tris atkurtos nepriklausomybės dešimtmečius buvo nukreipta į demokratijos idėją, pabrėžiant „grįžimo į Vakarus“, „grįžimo į Europą“ ir „grįžimo į demokratiją“ teminį aspektą kaip pagrindinius šių trijų valstybių nacionalinio identiteto elementus. Straipsnyje pateikiama Estijos, Latvijos ir Lietuvos prezidentų kalbų, pasakytų per tris nepriklausomybės dešimtmečius, kritinė diskurso analizė, daugiausia dėmesio skiriant kalbinei demokratijos reprezentacijai ir diskursyviniam jos konstravimui.

RŪTA ŠERMUKŠNYTĖ , JUSTINA SABONAITYTĖ, DALIUS VINCIŪNAS

Menas – pilietiniam pasipriešinimui Lietuvoje. Filmas istorijos pamokoje | Art for Civil Resistance in Lithuania. Using Film in a History Class [p. 69–91]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.5>

Santrauka. 2022 m., kai Rusija įsiveržė į Ukrainą, Lietuvos mokyklose tapo itin aktualus pilietiškumo ir jo dalies – pilietinio pasipriešinimo – ugdymas. Atlikti tyrimai rodo, kad pilietiškumo ugdymas Lietuvos mokyklose nepakankamas. Dažniausiai tai fragmentiška istorijos, politologijos, etikos ir kitų sričių žinių samplaika. Mokytojai tam skiria ne itin daug dėmesio, be to, trūksta patrauklių mokymo priemonių. Matydami šias spragas, didaktikos teoretikai ir praktikai ieško šiuolaikiškų formų šiai tematikai perteikti. Viena jų – istorinių filmų demonstravimas per pamokas. Tad straipsnio tikslas – aptarti pilietinio pasipriešinimo temų spektrą istorijos bendrosiose ugdymo programose, teoriškai ir praktiškai pagrįsti istorinių filmų potencialą kalbant apie pilietinį pasipriešinimą per istorijos pamokas. Empirinis tyrimas – tai Vilniaus gimnazijos mokinių, dalyvavusių istorijos pamokoje, kurioje buvo rodomas ir analizuojamas vaidybinis istorinis filmas „Emilija iš Laivės alėjos“, anketinė apklausa. Jos analizė rodo, kad istorinio filmo peržiūra ir aptarimas per pilietinio pasipriešinimo pamoką pasiteisino. Tai padėjo pateikti gyvą, konkretizuotą ir net sukrečiantį pilietinio pasipriešinimo sovietmečiu vaizdą, pajusti empatiją su sovietmetį išgyvenusiais žmonėmis, aktualizavo pilietinio pasipriešinimo temą. Kita vertus, mokinių atsakymai rodo, kad pilietiniu laikomas bet koks pasipriešinimas esamai tvarkai, vyraujančioms tendencijoms ir vertybėms. Toks daugiareikšmis suvokimas, tikėtina, sietinas su tuo, kad istorijos programose pilietinis pasipriešinimas nepateikiamas kaip atskiras pažinimo objektas. Tai rodo, kad istorijos ir pilietinio ugdymo didaktikose būtina konceptualizuoti ir aktualizuoti pilietinį pasipriešinimą kaip savarankišką praeities ir dabarties pasaulio fenomeną.

Abstract. When Russia invaded Ukraine in 2022, the civic education, including civil resistance, became extremely relevant in Lithuanian schools. Research shows that civic education in Lithuanian schools has been insufficient. In most cases, it has been presented as a fragmented combination of history, political science, ethics and other areas. Schoolteachers do not pay much attention to this type of education, besides, they are lacking attractive teaching tools. Keeping all that in mind, the theorists and practitioners of didactics have been looking for twenty-first-century forms of communicating these topics, the screening of historical films in the class being one of them. The article discusses the range of topics of civil resistance in the curricula of history and theoretically and practically justifies the potential of historical films in covering the topic of civil resistance in the history class. The empirical research is a questionnaire presented to Vilnius Gymnasium students who participated in a history class where the historical feature film *Emilija iš Laisvės alėjos* [*Emilija from Freedom Avenue*] was shown and analyzed. The analysis proves that the screening and discussion of the historical film during the civil resistance class proved to be successful. It was useful in presenting a vivid, concrete and even shocking picture of civil resistance during the Soviet era, feeling empathy with the survivors of that time, and bringing the topic of civil resistance up to date. On the other hand, the students' answers have indicated that any resistance to the existing order, prevailing tendencies and values is considered civil. Such ambiguous perception is probably due to the fact that history curricula do not cover civil resistance as a separate subject. This suggests the need to conceptualize and bringing up to date civil resistance as an independent phenomenon of the past and the present world in the didactics of history and civic education.

JUOZAS SKIRIUS

1945 m. lapkričio 29 d. – gruodžio 1 d. Amerikos lietuvių kongresas Čikagoje ir jo reikšmė JAV lietuvių politinei veiklai | Lithuanian-American Congress of November 29-December 1, 1945 in Chicago and Its Significance for Lithuanian-American Political Activities [p. 92–107]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.6>

Santrauka. Po Antrojo pasaulinio karo Amerikos lietuvių tarybos (ALT) iniciatyva 1945 m. pabaigoje Čikagoje sušaukiamas pirmas visuotinas Amerikos lietuvių kongresas (toliau – Kongresas). Jo nutarimų pagrindu JAV lietuvių

organizacijos pasiruošę tolesniam darbui laisvinant Lietuvą. Istoriografijoje detalesnės ir gilesnės analizės Kongreso parengimo ir sušaukimo klausimu neturime, neatskleista Kongreso nutarimų reikšmė. Šio tyrimo rezultatai rodo, kad Kongreso sušaukimui įtakos turėjo Potsdamo konferencijos 1945 m. nutarimai, skausmingai palietę Lietuvos reikalą bei JAV diplomatijos pareigūnų išsakytos pastabos, kad Lietuvos ir kitų Baltijos šalių klausimas būsiąs galutinai nuspręstas rengiamoje Taikos konferencijoje. Todėl 1945 m. rugpjūčio pabaigoje ALT vadovybė (L. Šimutis, P. Grigaitis, M. Vaidyla) galutinai apsisprendė šaukti Čikagoje Kongresą metų pabaigoje. Vis dėlto Kongrese taip ir nedalyvavo JAV lietuvių tautininkų organizacijos. Jų norui Kongresą organizuoti lygiais pagrindais su ALT nepritare šios organizacijos vadovybė. Kongresas priėmė keletą svarbių nutarimų rezoliucijų forma, tarp jų išskirtinis reikalavimas atkurti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, išvesti iš jos okupacinę kariuomenę, surengti demokratinius rinkimus. JAV lietuviai įsipareigojo visapusiškai remti ir teikti pagalbą Lietuvai ir jos gyventojams, lietuviams pabėgėliams ir tremtiniais. Parengti dokumentai buvo viešinami spaudoje, teikiami JAV valdžios atstovams, šiems daromas spaudimas prieš Taikos konferenciją. Rezoliucijos tapo JAV lietuvių tolesnės veiklos savotiška programa. Kongresas, kuriam pritarė ir dalis tautininkų, dar labiau telkė JAV lietuvius tolesniam darbui laisvinant Lietuvą.

Abstract. At the end of 1945, after World War II, the Lithuanian American Council (LAC) organized the first general Lithuanian-American Congress (hereinafter—the Congress) in Chicago. On the basis of its resolutions, Lithuanian-American organizations prepared for further work in the liberation of Lithuania. The historiography does not provide a detailed and in-depth analysis of the preparation and convening of the Congress, nor does it reveal the significance of the resolutions passed by the Congress. The research has revealed that the convening of the Congress was influenced by the resolutions of the Potsdam Conference of 1945, which had a painful impact on the Lithuanian cause, and by the remarks made by US diplomats that the issue of Lithuania and the other Baltic States would be finally decided at the forthcoming Peace Conference. Therefore, at the end of August 1945, the LAC leadership (L. Šimutis, P. Grigaitis and M. Vaidyla) finally decided to convene the Congress at the end of that year in Chicago. The Lithuanian-American nationalist organizations did not attend the Congress; their wish to organize the Congress together with the LAC was not supported by the LAC leadership. The Congress adopted several important resolutions, including an unprecedented demand for the restoration of Lithuania's independence, the withdrawal of the occupying army, and democratic elections. The Lithuanian-Americans pledged full support and assistance to Lithuania and its people, as well as to Lithuanian refugees and deportees. The documents were made public in the press and presented to the US government representatives to put pressure before the Peace Conference. The resolutions became a kind of program for further Lithuanian-American activities. The Congress (supported by some nationalists) mobilized Lithuanian-Americans for the next stage of the liberation of Lithuania.

Konferencijos | Conferences

AGNĖ JURGELĖNAITĖ, DARIUS ŽIEMELIS

Lietuvos kūrimasis po 1990 m.: vizijos, realijos ir atmintys. Apie tarptautinę mokslinę konferenciją, skirtą pirmojo atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės vadovo Vytauto Landsbergio 90 metų jubiliejui | The Development of Lithuania after 1990: Visions, Facts and Memories. About the International Scientific Conference Dedicated to the 90th Anniversary of Vytautas Landsbergis, the First Head of State of the Restored Independent Lithuania [p. 108–118]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.7>

Santrauka. Komunistinių režimų žlugimas bei demokratijos įsigalėjimas buvusiose sovietinėse Vidurio ir Rytų Europos šalyse yra vienas svarbiausių XX a. pabaigos pasaulio įvykių, lėmusių tolimesnį pasaulio tvarkos pasikeitimą. Nuo šio istorinio lūžio praėję metai Vidurio ir Rytų Europos šalyse (taip pat ir Lietuvoje) vadinami transformacijų laiku, per kurį pasikeitė valdžia, institucijos, visuomenė. Šis Naujaisių laikų Lietuvos valstybės laikotarpis ir buvo reflektuojamas 2022 m. spalio 25 d. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos organizuotoje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Lietuvos kūrimasis po 1990 m.: vizijos, realijos, atmintys“. Konferenciją inspiravo ir Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininko, pirmojo atkurtos nepriklausomos Lietuvos vadovo Vytauto Landsbergio, kurio indėlis į šio laikotarpio procesus neabejotinai reikšmingas, 90 metų jubiliejus. Konferencijos tema – Lietuvos valstybingumo raida nuo nepriklausomybės atgavimo iki nūdienos – analizuota šiais aspektais: Lietuva iš jos vadovų perspektyvos; Lietuva ir jos politinės ateities vizijos išsivijos svarstymuose; skirtingi posovietinės transformacijos bruožai; kelias į pilietinę visuomenę; atminties ir atminties institucijų transformacijos. Perskaityti pranešimai padėjo geriau suvokti, kaip Lietuvos piliečiai ir jiems atstovaujantys politikai supranta valstybingumą, valstybės kūrimo procesą, galiausiai, kokia Lietuva matoma šiuolaikiniame globaliame pasaulyje.

Abstract. The collapse of communist regimes and the emergence of democracy in the former Soviet countries of Central and Eastern Europe have been one of the most consequential world events of the late 20th century that led to further changes in the world order. The years that have passed since this historic turning point are known in the countries of Central and Eastern Europe (including Lithuania) as a time of transformation, during which governments, institutions and societies have changed. This period in the history of the Lithuanian state was reflected at the conference ‘The Development of Lithuania after 1990: Visions, Facts and Memories,’ organized by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania on October 25, 2022. The conference was dedicated to the 90th anniversary of Vytautas Landsbergis, the Chairman of the Supreme Council-Reconstituent Seimas of the Republic of Lithuania and the first leader of the restored independent Lithuania, whose contribution to the processes of that period has been significant. The theme of the conference, the development of Lithuanian statehood from the restoration of independence to the present day, was discussed from the following perspectives: Lithuania from the perspective of its leaders; Lithuania and visions of its political future in the discussion by expatriates; various aspects of the post-Soviet transformation; on the road to civil society; and the transformations of memory and memory institutions. The presentations showed how Lithuanian citizens and the politicians representing them understand statehood and the process of state building, also, how Lithuania is seen in today’s global world.

Kita | Other

VIRGILIJA BEGANSKAITĖ

Lietuvos parlamentarizmo bibliografija: 2022 m. balandis – 2023 m. birželis | Bibliography of Lithuanian Parliamentarism: April 2022 – June 2023 [p. 119–127]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.32.8>

Santrauka. Pateikiamas bibliografinių sąrašų „Lietuvos parlamentinė sistema / parlamentarizmas“, publikuotų „Parlamento studijos“ 4 (2005), 6 (2006), 10, 11 (2011), 12, 13 (2012), 14, 15 (2013), 16, 17 (2014), 18, 19 (2015), 20, 21 (2016), 22, 23 (2017), 24, 25 (2018), 26, 27 (2019), 28, 29 (2020), 30, 31 (2021) numeruose, tęsinys. Šiame sąraše pristatomos išleistos knygos ir publikuoti straipsniai iš mokslinių darbų, periodinių leidinių, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje gautų 2022 m. balandžio – 2023 m. birželio mėnesiais.

Abstract. This is a continuation of the bibliographic index on Lithuanian Parliamentary System / Parliamentarism published in issues No. 4 (2005), No. 6 (2006), No. 10, 11 (2011), No. 12, 13 (2012), No. 14, 15 (2013), No. 16, 17 (2014), No. 18, 19 (2015), No. 20, 21 (2016), No. 22, 23 (2017), No. 24, 25 (2018), No. 26, 27 (2019), No. 28, 29 (2020), 30, 31 (2021) of a journal “Parlamento studijos.” The index presents books and articles published in academic papers and periodicals and received by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania between April 2022 and June 2023.

Nr. 33 (2022) | No. 33 (2022)

Straipsniai | Articles

JUOZAS BANIONIS

VLIK’as Lietuvos išlaisvinimo misijoje 1966–1978 metais: pirmininko dr. Kęstučio Juozo Valiūno indėlis | VLIK in the Liberation Mission of Lithuania in 1966–1978: The Contribution of Its Chairman Dr. Kęstutis Juozas Valiūnas [p. 11–39]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.33.2>

Santrauka. XX a. antroje pusėje dvylika metų (1966–1978 m.) Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK), išreiškusio laisvos lietuvių tautos politinę valią, pirmininku buvo renkamas dr. Kęstutis Juozas Valiūnas (1923–1992), kuris iki šiol nėra sulaukęs deramo tyrinėtojų dėmesio. Tad straipsnyje ir siekiama išanalizuoti K. J. Valiūno (kartu ir VLIK’o) indėlį į Lietuvos išlaisvinimo misiją 1966–1978 m. laikotarpiu, išryškinant šios istorinės asmenybės įdiegtas organizacines (taktikos ir strategijos) naujoves. Tyrimas parodė, kad K. J. Valiūnas, saugodamas nekintamą VLIK’o misijos siekį – Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą, sustiprino organizacijos politinės veiklos pozicijas visame lietuvių Tėvynės laisvinimo sąjūdyje Vakaruose ir įtraukė į jį išeivijos jaunimą. Pirmininkas, rūpindamasis egzilio baltiečių politinių pajėgų telkimu, dėjo pastangas suvienyti jas į Pasaulio baltų santalką, o ryždamasis globalesnei Lietuvos laisvinimo sklandai išplėtė lietuvių politinius kontaktus visame demokratiname pasaulyje. Prasidėjus Europos saugumo

ir bendradarbiavimo konferencijos rengimo, vėliau ir jos Helsinkio baigiamojo akto įgyvendinimo procesui, atstovavimas Lietuvos bylai ir jos gynimas tapo vienu aktualiausių klausimu visoje VLIK'o veikloje, kreipiant ją tarptautine linkme.

Abstract. For twelve years, from 1966 to 1978, the Chairman of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania (Lith. Vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo komitetas, or VLIK), which expressed the political will of the free Lithuanian nation, was Dr. Kęstutis Juozas Valiūnas (1923-1992), a personality who has not yet received the due attention of scholars. The aim of this article is to discuss the contribution of Valiūnas (and of the VLIK) to the mission of the liberation of Lithuania during his tenure, highlighting the organizational innovations (tactics and strategy) introduced by this historical personality. The research has shown that Valiūnas, while maintaining the unalterable goal of the VLIK's mission, i.e., the restoration of an independent Lithuania, strengthened the organization's political position within the movement of Lithuanian liberation in the West and involved the youth of the diaspora in it. The Chairman, concerned with the mobilization of the political forces of the Balts in exile, made efforts to unite them in the World Baltic Conference. His commitment to a more global dissemination of the liberation of Lithuania expanded the political contacts of the Lithuanians throughout the democratic world. With the beginning of the preparation of the Conference on Security and Cooperation in Europe, and later the implementation of its Helsinki Accords, the representation and defense of Lithuania's cause became one of the most pressing issues in all of the activities of the VLIK in its international direction.

SIMONA KVEDERYTĖ-VAITKEVIČIENĖ , ANDRIUS ŠUMINAS

Audiovizualinės politinės reklamos rinkiminėse kampanijose: 2023 metų Vilniaus miesto mero rinkimų analizė | Audiovisual Political Advertising in Electoral Campaigns: Analysis of the 2023 Vilnius Mayoral Elections [p. 40–64]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.33.3>

Santrauka. Audiovizualinės politinės reklamos ne tik išryškina kandidatų stiprybes, bet ir leidžia kritikuoti oponentus pasitelkiant neigiamą komunikaciją. Šių reklamų išskirtinumą taip pat lemia verbalinės ir neverbalinės komunikacijos sujungimas: kartu su tekstu vizualiai pateikiama informacija ne tik labiau įsimenama, bet ir turi stipresnį emocinį poveikį formuodama vienokį ar kitokį rinkėjų požiūrį apie kandidatus. Tad nenuostabu, jog audiovizualinės politinės reklamos jau daugiau nei 70 metų yra pagrindinis politinių kampanijų komunikacijos elementas daugelyje pasaulio šalių (ypač išsiskiria Jungtinės Amerikos Valstijos). Straipsnio tikslas – remiantis įtikinėjimo strategijas audiovizualinėje politinėje reklamoje nagrinėjančių tyrinėtojų teorinėmis įžvalgomis išanalizuoti 2023 m. Vilniaus miesto mero rinkimų kampanijos metu pagrindinių kandidatų (Tėvynės Sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų deleguoto Valdo Benkunsko, partijos „Laisvė ir teisingumas“ atstovo Artūro Zuoko, save išsikėlusio Mykolo Majausko, Laisvės partijos iškeltos Tomo Vytauto Raskevičiaus ir Lietuvos lenkų rinkimų akcijos-Krikščioniškų šeimų sąjungos atstovo Waldemaro Tomaszewskio) tokio pobūdžio reklamas, išryškinant neigiamumo, emocinio poveikio, simbolių naudojimo, problemų akcentavimo ir reklamos gamybos profesionalizacijos aspektus. Tyrimo rezultatai parodė, kad Vilniaus miesto mero rinkimų kampanijos kandidatų reklamose dominavo neigiami retorika, o pačios politinės reklamos išsiskyrė skirtingomis strategijomis ir stilistika.

Abstract. Audiovisual political ads not only highlight candidates' strengths, but also allow to criticize opponents through negative communication. The distinctiveness of these ads also lies on the combination of verbal and non-verbal communication: the visual information presented together with the text is not only more memorable, but also carries a stronger emotional impact, forming a certain voters' attitude towards the candidates. It is therefore not surprising that audiovisual political ads have been a key element of political campaign communication in many countries for more than seventy years (with the USA in particular standing out). The article examines the ads of the main candidates during the 2023 Vilnius mayoral election campaign (Valdas Benkunskas, nominated by the Homeland Union–Lithuanian Christian Democrats, Artūras Zuokas, nominated by the Freedom and Justice Party, Mykolas Majauskas, independent candidate, Tomas Vytautas Raskevičius, nominated by the Freedom Party, and Waldemar Tomaszewski, representative of the Lithuanian Electoral Action of Poles in Lithuania–Christian Families Alliance), based on the theoretical insights of scholars studying persuasion strategies in audiovisual political advertising. The article highlights the aspects of negativity, emotional impact, use of symbols, emphasis on issues, and the professional elements of advertising production. The research revealed that negative rhetoric dominated the ads of the candidates in the Vilnius mayoral election campaign, while the political ads themselves used different strategies and styles.

Recenzijos | Book Reviews

KĘSTUTIS ŠAPOKA

Apie doros ir idealios politinės santvarkos provaizdį (Rec.: Justinas Dementavičius, *Tradacijos palikimas: centro dešinės ideologinė vaizduotė Lietuvoje: monografija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023. – 448 p.) | On the Pristine Image of Honest and Ideal Political Order (Review of Justinas Dementavičius' book *Tradacijos palikimas: centro dešinės ideologinė vaizduotė Lietuvoje: monografija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023. – 448 p.) [p. 65–74]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.33.7>

Santrauka. Aptariamoje Justino Dementavičiaus monografijoje „Tradacijos palikimas: centro dešinės ideologinė vaizduotė Lietuvoje“ (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2023) pateikiama konservatyvios centro dešinės ideologinės vaizduotės Lietuvoje panorama. Gilinamasi ne į praktinę partinę politiką, o į centro dešinės ideologijos tradiciją nuo XIX a. pabaigos iki nūdienos. Knygoje pasitelkus paradigmą intelektualą ar jų grupes profesionaliai išskleidžiama Lietuvos centro dešinės idėjų istorija, vykusiai išryškinti skirtumai tarp krikščioniškosios demokratijos ir konservatizmo, katalikiško tautiškumo ir „kosmopolitinio (vakarietiško)“ konservatizmo pasaulėžiūros ir ideologijos, parodoma, kaip pasaulėžiūra virsta ideologija. Monografijoje trūksta gilesnio pagrindimo, kodėl pasirinktas tirti centro dešinės politinės vaizduotės Lietuvoje atvejis. Šio pagrindimo vengimas turi savo kainą: monografijoje suformuojamas įspūdis, jog alternatyvių ideologijų – liberaliosios ir socialistinės – nė nereikia, nes viską, tai yra tradicijas ir inovatyvų veržlumą, tvirtą požiūrį ir laikyseną bei dvasinius idealus, apima teisingas konservatizmas.

Abstract. The monograph by Justinas Dementavičius, “Tradacijos palikimas: centro dešinės ideologinė vaizduotė Lietuvoje” (The Legacy of Tradition: The Ideological Imagination of the Center Right in Lithuania; Vilnius: Vilnius University Press, 2023), offers a panorama of the conservative center-right ideological imagination in Lithuania. Instead of exploring the practical party politics, the author of the book examines the tradition of center-right ideology from the late 19th century to the present day. Using a paradigmatic intellectual or groups of intellectuals, Dementavičius skillfully reveals the history of center-right ideas in Lithuania, highlighting the differences between the worldview and ideology of Christian democracy and conservatism, of Catholic nationalism and ‘cosmopolitan (Western)’ conservatism, and showing the transformation of a worldview into ideology. The monograph lacks a deeper justification of why the author has chosen the case of the center-right political imagination in Lithuania. This shortcoming comes at a price: the book gives the impression that there is no need for alternative—liberal and socialist—ideologies, because the correct conservatism covers everything, i.e., traditions and innovative drive, a strong attitude and stance, as well as spiritual ideals.

Kita | Other

DARIUS ŽIEMELIS

Žurnalo „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ Nr. 31–33 turinys | Contents of the Journal “Parlamento studijos / Parliamentary Studies” Nos. 31–33 [p. 75–86]. DOI: <https://doi.org/10.51740/PS.33.8>

Santrauka. Deimantinės atvirosios prieigos recenzuojamą periodinį mokslo žurnalą „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ nuo 2004 m. leidžia Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Žurnalo tikslas – burti tyrėjus, skatinti ir plėsti demokratinės valdysenos, parlamentarizmo, politinės kultūros tyrimus. Čia telkiami politikos analitikai, istorikai, sociologai, kalbotyros, teisės mokslininkai, politinės komunikacijos mokslo įvairių kryptių tyrėjai. Pateikiamas žurnalo „Parlamento studijos / Parliamentary Studies“ Nr. 31–33 turinys. Šių numerių vyriausiasis redaktorius – Andrius Vaišnys, mokslinis redaktorius – Darius Žiemelis.

Abstract. The Diamond OA peer-reviewed academic journal *Parliamentary Studies* was established in 2004 by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania. Its purpose is to encourage research in the fields of democratic governance, parliamentarism and political culture. The journal publishes articles by political analysts, historians, sociologists, researchers in linguistics and law as well as authors within the discipline of political communication. The contents of *Parliamentary Studies* Nos. 31–33 are presented here. The editor-in-chief is Andrius Vaišnys, and the managing editor is Darius Žiemelis.